

(НИН, 06.08.2009)

Завршила се и ова школска година са готово извесним успешним исходом за већину ученика. И ове је године, као и претходних, већина наших школараца одлична, а само незнатан број завршио је разреде са другачијим успехом. Није реткост да су и читава одељења вуковци, ученици са свим петицама током свог осмогодишњег, али и даљег средњошколског школовања. На основу уписаних оцена, ђачких књижица и диплома рекло би се да имамо фантастичне резултате у образовању. Будући да се нико озбиљно не пита за цену ових постигнућа можда бисмо тим сјајним успесима могли да конкуришемо и за упис у Гинисову књигу рекорда.

Међутим, упоредимо ли те успехе са јефтиним ципелама које само у излогу изгледају попут свих других, онда управо њихова ниска цена говори о картонском квалитету и специфичној намени. Онај ко је необавештен да се ради о обући за покојника купује их одушевљено и носи поносно до прве кише или барице на коју је морао да нагази. Када су се делови обуће разлепили и у чарапама се нашао на улици, изгледа попут наших лажних одликаша који падају на првом озбиљнијем тесту провере знања. Резултати тих тестова су управо мера усвојеног знања. Наиме, за разлику од времена када су наши ученици и са врло добрим успехом постизали најбоље успехе на тестовима за упис на иностране факултете, данашњи одликаши, по правилу, не само да не могу да положе те тестове већ су по броју освојених поена на зачељу листе ранжираних.

Изгледа да данас никог озбиљно не забрињава квалитет образовања и некавалитетна настава у нашим школама у којима наставници и професори, уместо стварних производе и продају, метафорично речено, картонске ципеле. Просветни синдикати успешно су штитили њихове интересе јер су сваке године штрајкачким упозорењима у виду скраћених часова снижавали и девалвирали квалитет наставе који се најнепосредније одражавао на стварни успех ученика. Према већ познатом сценарију тај ритуал се понавља сваке године, а да се не поставља питање одговорности за огромну штету која се наноси образовању. Без одговарајућег утицаја министарства и рада просветних инспектора, квалитет нашег образовања је остао институционално незаштићен.

С друге стране, родитељским интервенцијама и корупцијом наставника ученици олако завршавају школе. Јавна је тајна да се последњих седмица школске године, школе претварају у пијаце трговином ученичким оценама. На тој пијаци су највећој неправди изложени ученици чији се родитељи не баве трговином јер су препуштени немилости непринципијелних наставника. Из тог амбијента се и рађа и ирационално бунтовништво ученика и агресија према наставницима као вид негативног самопотврђивања. У том

смислу и треба схватити инциденте, који се попут оног у Сремској Митровици дешавају у нашим школама јер је ученичко насртање на наставника само последица насиља неморалних и невоспитаних васпитача коме су васпитаници изложени.

Користећи нечасна и нелегална средства да би својој деци поправили оцене, родитељи се на крају хвале њиховим успехом као сопственим. Школа у ученицима, који тако пролазе од најнижих до највиших разреда, не оставља одговарајући траг већ само искуство да се без учења и знања може бити одличан. Институције које изневеравају себе и не пружају одговарајуће знање већ својим дипломама дају покриће за необразованост постале су места примитивизације. Уколико је кич лаж која се естетизацијом настоји потврдити као истина, онда су наше лажне дипломе образац кичизираниг знања без одговарајуће академске основе и висине.

Образован али невоспитан, дипломирани примитивац је као друштвени тип био својевремено, између два рата, појединачна и релативно ретка појава. Међутим, данас су дипломирани примитивци масовна појава чије невоспитање и необразовање постаје све веће уколико се удаљавамо од изворног принципа културе заснованог на оплемењивању нашег природног бића и тражењу задовољства у одрицању од непосредног и егоистичног задовољења својих нагона. Суштина образовно-воспитног процеса се састоји у доследној примени овог принципа мотивисаној остварењем знатно већег културног задовољства. Уколико се, међутим, до жељеног циља и успеха долази олако, без самоодрицања, потребног труда и напора, онда је успех који се постиже лажан. Наши лажни одликаши, вуковци и дипломирани високошколарци испуњени природним задовољством указују на степен наше културне регресије. Из тих низина непрекидно долазе управо они најбезобзирнији који се помоћу политичке легитимације запошљавају у државним службама бавећи се јавним пословима да би остварили своје приватне интересе.

Када је Доситеј завапио тражећи од својих сународника да уместо звона и прапораца, како је означио цркве и њихово празнословље, подижу школе и увећавају своју образовање, није ни могао претпоставити у свом просветитељском жару да ће после два века највише школе у Србији изгубити своје значење и функцију. Оно што се спорадично и ексцесно догађало у државним, постало је правило и принцип на приватним високошколским установама у којима снижени критеријуми и толерисање незнања омогућује полазницима да за новац дођу до жељене дипломе. Данас постоје приватни факултети, универзитети и академије за све и свашта. Умеће да се од занатских и стручних активности прави квазинаука добило је институционалну форму. Потребу за брзим, лаким и масовним долажењем до диплома задовољавају те новоосноване приватне високошколске установе које се повинују захтевима уписника да без великог труда стекну доказ о свом факултетском образовању и постану школовани примитивци.

Наша склоност за стицањем диплома није често повезана са жељом за образовањем и стицањем знања већ за статусним потврђивањем. Имати факултетску диплому значи бити неко, а могућност оваквог решавања интелектуалног идентитета увећавала је жељу за тим комадом папира на коме је писало да је одређени појединац стекао неко звање. Увереност у то да дају повишени значај имену, одвајајући га од других и чувајући га од пролазности, дипломе, звања и титуле постале су опсесија појединаца који их истичу у јавном и приватном животу. Кроз остварену жељу да је има, поседник дипломе стиче илузију да оно што пише на њој то и јесте. Без реалне основе, симулирано знање и стручност упућује на идеалитет жељеног који се и разликује од стварног идентитета. А један од фактора те стварности, бар када је реч о њеном образовно-васпитном аспекту, везан је за податак да данас у Србији живи преко милион и триста хиљада неписмених, недовољно писмених или функционално неписмених који вероватно са завишћу гледају на бројне школоване и дипломиране примитивце.